

ВАРІАНТНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ МОВИ

Царьова Ірина Валеріївна

кандидат філологічних наук,

докторант кафедри української мови

Запорізького національного університету

вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна

У статті простежено специфіку варіантності реалізації юридичної мови. Визначено, що у сфері правовідносин існує особлива мова як знакова система, що служить засобом прояву думок, професійного спілкування юристів, засобом передачі професійної (правової) інформації. Позначення одного і того ж правового поняття різними термінами – форма прояву надмірності юридичної інформації. Зауважено на певний дуалізм застосування термінів: правничої мови та правової мови, розмежування яких здійснено, відштовхнувшись від семантичного значення прикметників «правничий» та «правовий» в українській мові. Юридичний текст охарактеризовано як повідомлення, що містить правову інформацію, об'єктивоване у вигляді офіційного письмового документа, що має модальний характер і прагматичну установку та складається з певних єдностей, які включають різні типи лексичного, граматичного та логічного зв'язку. Обґрунтовано, що парадигма тексту, яку формують варіантні тексти, виникає як результат відтворення та інтерпретації вихідного. Наголошено на здатності юридичних вторинних текстів слугувати засобом вираження кількісних та оцінних значень. Результат варіантності – це зміни змісту тексту, тому необхідно говорити не тільки про смислове, а й про формальне варіювання. З'ясовано, що дериваційний принцип виникає у мові як основний спосіб уявлення нового на базі первинних одиниць. Послідовно використаний підхід деривації до аналізу юридичного тексту як цілісної одиниці вищого рівня мови дозволив поглибити уявлення про текст як мовний феномен, описати окрім вивчених статичних і нові властивості, характерні для нього як динамічно розгорнутої структури, пояснити особливості протікання процесів формоутворення юридичних текстів різних типів, об'єднати усі можливі текстові прояви в єдину лінгвістичну модель. Наголошено, що дериваційний процес створення юридичного тексту досліджено в рамках дериватології, котра, вивчаючи деривацію в широкому аспекті як утворення мовних одиниць від слова до тексту, сьогодні є однією з галузей функціонального аналізу мови.

Ключові слова: варіантність, дериваційний принцип, парадигма тексту, правова мова, правнича мова, юридична мова, юридичний текст.

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності. Чому про необхідність єдності юридичної термінології говорять практично всі вчені, які займаються проблемами законодавчої техніки? Актуальність теми обумовлена процесом розвитку теорії та практики нормопроекування в Україні, необхідністю утворення наукового підґрунтя для формулювання дієвих методичних рекомендацій з розробки проектів нормативно-правових актів, доцільністю врахування позитивного досвіду зарубіжних держав у сфері вироблення правил законодавчої техніки. На сучасному етапі розвитку юридичної лінгвістики, коли науково-технічний прогрес все глибше проникає в суспільне життя, зростає вимога єдності юридичної термінології. Установлення чітких і однозначних термінів, що застосовуються в науці, – першорядне завдання юрислінгвістів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність проблеми юридико-лінгвістичного тлумачення потребує уваги не тільки правознавців, професійних юристів, а й лінгвістів. Поруч з юридичними працями до аналізу наукової проблеми

залучено роботи лінгвістів, вихідні положення яких сприяли обґрунтуванню особливостей мовного вираження правових норм, а також правила і засоби юридико-лінгвістичного тлумачення, що допомогли виробити практичні рекомендації щодо їх застосування. Це, зокрема, праці таких мовознавців, як Н. Артикуца, І. Гальперін, Н. Ботвіна, Л. Боярова, Т. Кияк, Л. Іванова, М. Кочерган, Л. Мацько, Д. Милославська, Т. Панько, М. Пентилюк, О. Пономарів, Ю. Прадід, К. Серажим та ін. Серед актуальних проблем аналізувалися питання юридичної термінології, синонімії правничих термінів, відповідності їх змісту та форми, типології, доцільності вживання технічних термінів у нормативно-правових актах, які регламентують різні сфери суспільних відносин (Ю. Грищенко, В. Демченко, І. Іванова, С. Кравченко, В. Навроцький, Л. Пелепейченко, В. Посмітна, Ю. Степанов). Особливої ваги набуває визначення таких способів побудови текстів нормативно-правових актів, які б дозволяли найбільш точно й адекватно матеріалізувати інтенції законодавця. Аналіз доробку науковців, який зумовлений послідовністю наукових розробок тлумачення і є відправним пунктом наукових пошуків вирішення проблем тлумачення нормативно-правових актів,

надав можливість переглянути різні погляди, урахувати нові напрями розвитку юридичної науки, визначити послідовність наукового дослідження юридико-лінгвістичного тлумачення текстів нормативно-правових актів.

Формулювання мети і завдань статті. Мета роботи – здійснити комплексний аналіз теоретичних і практичних питань варіантності реалізації юридичної мови. Для реалізації поставленої мети було сформульовано такі завдання: 1) дослідити сутність тлумачення «правова мова», «правнича мова»; 2) узагальнити наявний теоретичний та емпіричний матеріал за темою, урахувуючи сучасні тенденції розвитку юридичної лінгвістики; 3) розкрити зміст варіантності реалізації юридичної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження

У сфері правовідносин існує особлива мова як знакова система, що служить засобом прояву думок, професійного спілкування юристів, засобом передачі професійної (правової) інформації. Юридичний текст як один із зовнішніх виявів ідеальної (правової) картини (картини належного) реального (фізичного) світу більше, аніж будь-який інший, має бути точним за своїм змістом і зрозумілим як учаснику дискурсивного співтовариства, так і звичайному пересічному. Неналежна лінгвістична якість юридичних текстів перешкоджає розумінню і без того складних правових ідей, підриває довіру до права в цілому. У той же час не можна піддаватися спокусі поставити рівень правової культури суспільства в залежність від якості юридичної мови, що є мінімальною необхідною умовою належного правового регулювання, але, безумовно, недостатньою. «Мова не може сама по собі гарантувати соціальний порядок, вона вимагає наявності доброї волі з боку самих учасників суспільних відносин і їх корегування, у разі потреби, з боку суверена. Відсутність такої доброї волі або соціального контролю робить досконалість юридичної мови марною. Лінгвістична частина соціального договору є продовженням обопільної взаємозалежності між членами громади» [13, 50; 15].

Позначення одного і того ж правового поняття різними термінами – форма прояву надмірності юридичної інформації. Звертає на себе певний дуалізм застосування термінів. Зокрема, щодо підстав розмежування правничої мови та правової мови, яке можна здійснити, відштовхнувшись від семантичного значення прикметників «правничий» та «правовий» в українській мові [9, 17]. «Правовий» – це той, що стосується права [11, 507], а «правничий» – той, що стосується діяльності правника [10, 4]. Отже, правнича мова – це мова, яку використовує правник у своїй професійній діяльності, а правова мова (синонім до терміносполук «мова права», «юридична мова») – стосується права. Різним є насамперед лексико-термінологічне наповнення цих «мов»: якщо правова мова включає правову терміноло-

гію, то правнича мова охоплює й інші галузеві термінології, котрі мають відношення до діяльності правника, як-от: термінології економічну, фінансову, медичну тощо. Тобто арсенал лексичних засобів, які є первинними і ведуть за собою синтаксис, морфологію та стилістику, є ширшим саме у правничій мові. Отож терміносполука «правнича мова» позначає поняття, ширше за обсягом, ніж поняття «правова мова», яке є спеціальним щодо першого [12].

Заміна терміна «правова допомога» на «правничу допомогу» обумовлена стандартами української мови, які визначають, що прикметник, застосований для позначення відповідного виду допомоги, походить від іменника, що позначає саму професію особи, яка надає таку допомогу. Іменником для позначення особи, яка надає послуги у сфері права (у юридичній сфері), є слово «правник». Отже, саме особи, що належать до правничої професії, надають професійну правничу допомогу. Більш того, терміни правовий – правничий – правний – юридичний є родовидовими синонімами. Зрозуміло, що право здатне встановлювати певні орієнтири лише у тому випадку, коли воно саме є ясным і зрозумілим. Звідси – вимога *семантичної однозначності правових норм*: вони повинні чітко визначати, які особи та в яких ситуаціях підлягають правовій відповідальності, а також чітко вказувати на правові наслідки певного діяння (ідеал «виваженості» права) [15]. Проте такі вимоги виконуються лише приблизно через неминучу *семантичну нечіткість* положень закону.

До лексичного складу правничої мови входять такі одиниці: **правовий термін**; **правова номенклатура** – власні імена, зокрема, назви нормативно-правових актів, державних органів, посадових осіб, державних нагород (наприклад, *Конституція України, Закон України «Про третейські суди»*); **правова аббревіатура** – скорочене найменування номенклатур (наприклад, *ЦК України*); **професійний сленг** – слова, які використовуються в усному побутово-професійному мовленні правника (наприклад, «корпоративка»); **загальноновживані слова, що набувають спеціального значення у нормативно-правових актах** – слова, що не є правовими термінами, однак мають дефініцію, яка спеціалізує їхнє значення саме у відповідному нормативно-правовому акті; **спеціальні терміни**, що належать до інших терміносистем (насамперед, економічних, технічних, а також інших), щодо яких немає потреби виокремлювати їхні юридично значущі ознаки у правових дефініціях).

Якщо ж вести мову про правову мову, то до її лексичного складу не входять загальноновживані слова, професійний сленг правника, загальноновживані слова, що мають спеціальне значення у нормативно-правових актах, та спеціальні терміни, що належать до інших терміносистем. Зазначені лексичні одиниці є складниками саме правничої

мови. Зазначене вище дає підстави вести мову про наявність декількох правових та правничих мов, а отже, про їхню класифікацію.

Вихідним юридичним критерієм має виступити розподіл усіх мовних явищ в галузі права на мову текстів джерел права, що містять норми права, і врешті – юридичну мову. Така дихотомія носить фундаментальний характер, особливо якщо врахувати її прояв у більшості наукових студіях. Більш доцільною є трихотомія: мова текстів джерел права – прикладної юридичної мови – наукової юридичної мови. Зазначена трихотомія враховує як специфіку правової дійсності, різні рівні її існування, так і лінгвістичні особливості (лексичні, синтаксичні, стилістичні, семантичні, прагматичні).

На сьогодні існує декілька визначень юридичного тексту, однак з позицій мовознавства юридичний текст характеризуємо як повідомлення, що містить правову інформацію, об'єктивоване у вигляді офіційного письмового документа, що має модальний характер і прагматичну установку та складається з певних єдностей, які включають різні типи лексичного, граматичного та логічного зв'язку. Текст як знакова сутність вступає в синтагматичні та парадигматичні відношення з іншими одиницями свого рівня. Парадигму тексту, як уже було показано, формують варіантні тексти, що виникають як результат відтворення та інтерпретації вихідного. До таких текстів відносять будь-яку інтерпретацію первинного тексту при зберіганні його основних комунікативних параметрів (основні модальні характеристики тексту й особлива позиція автора).

Для варіантних текстів характерна множинність і принципова нескінченність можливих трансформацій, оскільки текст, згорнутий при сприйнятті, при розумінні та відтворенні може бути розгорнутим читачами (слухачами) в різні текстові форми. Р. Барт писав: «...текст складається з безлічі різних видів письма, що походять з різних культур і вступають один з одним у відносини діалогу, однак вся ця множинність фокусується в певній точці, якою є не автор, як стверджували досі, а читач. Читач – це той простір, де відображаються всі до єдиної цитати, з яких складається лист; текст утворює єдність не в походженні своєму, а в призначенні...» [1, 390]. Усе це і обумовлює, робить неминучими розбіжності первинного і вторинного текстів, а також відмінності декількох варіантних текстів.

Варіювання є природним наслідком відтворення будь-якого явища і як процес має причини, форму протікання і результат [3]. Причинами варіювання тексту, на думку різних дослідників, є комунікативні чинники (мови, культури, природи), лінгвоперсонологічні [5], лінгвотипологічні [6]. Як результат варіювання, всіма дослідниками відзначаються зміни змісту тексту, хоча, як видається, необхідно говорити не тільки про змістові, а й про формальне варіювання.

Загалом, якщо говорити про взаємодію первинного і вторинного текстів, для різних текстових ярусів дослідники виділяють дериваційні процеси спрощення, розширення (або ускладнення), заміщення (див. [2], [8]). Спрощення пов'язано з втратою частини семантики, для слова – на рівні сем, для пропозиції – на рівні слова або більшої частини пропозиції. Ускладнення – зворотний процес, результатом його є «зміни на рівні концептуальної семантики, якщо вони контекстуально не залежать від детермінації первинного» [8, 32]. Заміщення теж пов'язані зі зміною концептуальної семантики, але з'являються в результаті введення у вторинний текст перш за все синонімів. Крім названих, для лексичного рівня тексту Н. В. Мельник описує дериваційні процеси перестановки і злиття.

Зазначимо, що трансформації можуть піддаватися лексичні одиниці, що входять в основні ряди тексту, тобто є компонентами його структури. Однак зміни можуть стосуватися одиниць, які є кваліфікаторами семантико-синтаксичних відносин. Перший вид трансформацій є системним, регулярним, їх реалізація пов'язана з тим, що в цілому є дериваційним функціонуванням тексту. Другий пов'язаний з руйнуванням тексту, у результаті таких змін виникає текст навіть не похідний, але «омонімічний» вихідному. Для опису системного варіювання компонентів лексико-дериваційних структур (далі – ЛДС) варто звернутися до юридичних текстів, які доводять роль ЛДС у формуванні семантики тексту (первинні тексти).

Аналіз доводить, що з формально-семантичних перетворень для ЛДС не характерний процес переставлення. Приклади зміни позиції лексичної одиниці в юридичному тексті зустрічаються, але вони поодинокі і не пов'язані власне з трансформацією ЛДС або її окремих фрагментів. Переставлення кваліфікативів у реченні, наприклад, не змінює загальної семантики «*Закон про кримінальну відповідальність, що встановлює злочинність діяння або посилює кримінальну відповідальність, не має зворотної дії в часі...*» (варіант: *Не має зворотної дії в часі Закон про кримінальну відповідальність, що встановлює злочинність діяння або посилює кримінальну відповідальність*), оскільки зберігаються відношення з'єднання і їх радіальні зв'язки з дієсловом або зміна позиції периферійного компонента структури в контексті «*Закон про кримінальну відповідальність <... встановлює... посилює ...> не має зворотної дії в часі...*» (ст. 5 ККУ).

Найбільш частотними є заміщення й усичення, які також помітно змінюють текст і часто є більш адекватним способом повідомити стислість і ємність. Серед заміщень необхідно виділити, по-перше, синонімічні заміни окремих лексичних одиниць, наприклад, *кіберзлочинність* (замість *комп'ютерна злочинність*), *блокування* (*обмеження*), *ідентифікованого* (*визначеного*),

інформаційний ресурс (інформаційний сервіс), по-друге, заміна одиниць усередині одного семантичного поля: *вихід – вхід, кодифікація – інкорпорація – консолідація (законодавства)*, у тому числі заміни, пов'язані з посиленням формально-семантичних зв'язків усередині центрального лексичного ряду: *правник замість правознавець; викривальний замість викривний; кримінальний замість карний; убивця замість вбивця, убивець, убійник, вбійник, вбивник; позивач замість позивальник, позовник*. Такі заміни не порушують основної семантики тексту та розглядаються як власне трансформації.

У розгорнутому юридичному тексті з'являються й інші типи змін. Це, перш за все, варіювання інтенсивності дій, його посилення: «відплата», «розплата», «страта», «обвинувачення», «звинувачення», «розправа», «кара» або, навпаки, послаблення «закон», «зведення», «кодекс», «установа», «стаття», «устав»; «установлення», «постанова», «визначення», «ухвала», «рішення»; «розгляд», «дослідження», «вирішення», «встановлення», «рішення», «розв'язання», «ухвалення». Такі заміни семантично більш вагомі, але, як і попередні, залишаються в межах власне трансформації.

Зміни, зумовлені повноцінною текстовою діяльністю, усічення позицій, сприймає і суб'єкт вторинної текстової діяльності, – зміни, пов'язані зі ступенем розуміння денотативної ситуації первинного тексту. Ці зміни, як правило, реалізовані за межами центральних лексичних рядів. Трансформації первинного тексту (*Кримінальний кодекс України*) будуть викликані, по-перше, нерозумінням статті, по-друге, навпаки, розумінням статті і, по-третє, неповним розумінням, коли сприймають денотативну ситуацію статті в цілому, але репрезентують і відтворюють спотворено. Тексти законів мають відрізнятися ясністю, стислістю, непорушністю, а законодавець не повинен висловлювати дві різні думки щодо одного і того ж предмета.

Будь-які зміни в юридичному тексті відображають неправильне зорове сприйняття, а тобто, і нерозуміння коментованої статті. Незнання реалій у тексті «Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення» призводить до появи варіантів *незаконні дії з документами; незаконні дії з платіжками*. Спотворення інформації може бути пов'язане з незнанням лексичної одиниці.

У вторинному тексті (*Науково-практичний коментар до ККУ*) не виникає питання щодо нерозуміння денотативної ситуації, що пояснюється як характером тексту, так і роботою над ним. Це тексти, які насичені прикладами оберненої залежності, коли зміни в тексті зумовлені близькістю денотативної ситуації реципієнта. У ч. 1 ст. 17 ККУ наведено дефініцію *добровіль-*

ної відмови – остаточне припинення особою за своєю волею готування до злочину або замаху на злочин, якщо при цьому вона усвідомлювала можливість доведення злочину до кінця. Це визначення потребує уточнення. По-перше, ознака остаточності визначена як об'єктивна, а правильнішим є суб'єктивний підхід. По-друге, вказівку у визначенні на готування до злочину та замах на злочин слід замінити на поняття незакінченого злочину, яке відповідно до ч. 2 ст. 13 ККУ є еквівалентним за значенням. Така заміна економить текст без втрати змісту. З урахуванням вищевикладених зауважень *добровільну відмову* можна визначити як *припинення внаслідок прийнятого особою остаточного рішення за своєю волею незакінченого злочину, якщо при цьому вона усвідомлювала можливість доведення злочину до кінця*. Коли говоримо про дериваційні процеси в ЛДС, не слід акцентувати увагу на усічення, оскільки, по-перше, семантика частіше всього не втрачається повністю, а просто стає імпліцитною, а по-друге, утрата у вторинного тексту частини семантики може бути результатом двох зовсім різних процесів.

Усічення розглядаємо як втрату компонента семантичного ряду. Результатом аналогічного процесу є контекст «*Під неупередженістю досудового розслідування та судового розгляду слід розуміти об'єктивність, безсторонність щодо дослідження всіх обставин провадження. Відповідно до ч. 2 ст. 9 КПКУ прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття неупереджених процесуальних рішень*». З втратою частини семантики пов'язане і спрощення тексту: «*Під неупередженістю досудового розслідування та судового розгляду слід розуміти об'єктивність, безсторонність всіх обставин*». У фрагменті «*Відповідно до ч. 2 ст. 9 КПКУ прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані неупереджено дослідити обставини кримінального провадження*» предикація «*зобов'язані неупереджено дослідити*» присутня імпліцитно. Неповна втрата семантики змушує позначити цей процес не як усічення, а як згортання.

Зменшення кількості компонентів лексичного ряду може бути результатом процесу, який пов'язаний зі злиттям. Об'єднавши ознаки «*своєчасності*» в одну, слід визнати, що для всіх випадків *добровільної відмови при співучасті*, загальною специфічною характеристикою є *своєчасне усунення особистої участі в злочині*. З урахуванням цього можна сформулювати загальне

поняття добровільної відмови при співучасті. Отже, добровільна відмова співучасника – це своєчасне усунення особою за своєю волею особистої участі в злочині унаслідок прийнятого нею остаточного рішення, якщо при цьому вона усвідомлювала можливість доведення злочину до кінця. Оскільки контамінація в структурі тексту супроводжується процесом компресії, пропонуємо говорити не про злиття, а про стягнення вихідних одиниць.

Процес ускладнення в ЛДС пов'язаний з центральними лексичними рядами. Спостерігаємо додаткову предикацію (за своєю волею, прийнятого нею, якщо при цьому) або кількісного приросту компонентів ряду, детермінованих звичайно цілісною ситуативною семантикою: своєчасне усунення особою за своєю волею особистої участі в злочині. Процес може стосуватися периферійних компонентів структури, але обумовлений індивідуальним уявленням: усунення особистої участі в злочині.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, фрагменти юридичних текстів дозволяють говорити щодо дериваційних процесів в ЛДС: заміна (синонімічні, семантичні й

ситуативно-асоціативні), згортання, стягнення та ускладнення. Більшість концепцій вторинних текстів не враховують важливий для нас факт, що вторинний текст є результатом процесу деривації, створений у всіх вимірах, аспектах, планах, і виражається в транспонуванні однієї безлічі елементів в інше, що призводить до формування якісного нового інтегрованого утворення. Дериваційний принцип виникає у мові як основний спосіб уявлення нового на базі первинних одиниць. У мові існує «загальнономовне різномірне поле дериваційності, різні форми якого в мові утворюють єдиний неперервний дериваційно-мотиваційний процес, що приликає у всі рівні й плани мови та утворює функціонально-динамічний простір, у рамках якого деривація одиниць більш низьких рівнів уходить у деривацію одиниць більш високих рівнів» [4, 66]. Слід відзначити, що дослідження тексту в дериваційному аспекті в цілому є плідним, проте поставлена в цьому дослідженні проблема здатності тексту вступати в стосунки формотворення з іншими текстами не вирішена, до сих пір названі процеси не розмежовуються навіть у рамках дериваційної текстології (не кажучи вже про теорії тексту взагалі).

ЛІТЕРАТУРА

1. Барт Р. Избранные работы: Семиотика: Поэтика. М. : Прогресс, 1994. 624 с.
2. Василенко Т. Н. Переводной и оригинальный тексты: деривационный аспект. *Человек – коммуникация – текст*. Барнаул: Изд-во Алт. ун-та, 2006. Вып. 7. С. 43–50.
3. Гак В. Г. Языковые преобразования. М. : Школа «Языки русской культуры», 1998. 768 с.
4. Голев Н. Д. К основаниям деривационной интерпретации вторичных текстов. *Языковое бытие человека и этноса: психолингвистический и когнитивный аспекты*. Вып. 3. Барнаул: Изд-во ААЭП, 2001. С. 20–27.
5. Ким Л. Г. Вариативно-интерпретационное функционирование текста: теоретико-экспериментальное исследование: автореф. дис. ... докт. филол. наук. Кемерово, 2010. 49 с.
6. Киркинская Т. И. Вариативность русских репродуцированных текстов (системно-функциональный и лингвоперсоналогический аспекты): дис. ... канд. фил. наук. Барнаул, 2004. 176 4 с.
7. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. Редакція від 11.01.2019 р. підстава 2227-VIII.
8. Мельник Н. В. Деривационное функционирование русского текста: лингвоцентрический и персонацентрический аспекты: автореф. дис. ... докт. филол. наук. Кемерово, 2011. 48 с.
9. Рабінович П. М., Дудаш Т. І. Загальні питання правової науки. *Вісник Національної академії правових наук України*, 2017. № 1 (88). С. 17.
10. Російсько-український словник правничої мови / гол. ред. А. Ю. Кримський. К., 1926, 322 с.
11. Словник української мови : в 11 т. редкол. І. К. Білодід (голова) та ін. К. : Наук. думка, 1970–1980. Т. 7. К. : Наук. думка, 1976. 840 с.
12. Galligan D. J. *Law in Modern Society*. Oxford : Oxford University Press, 2007. 400 p.
13. Hutton Ch. *Language, Meaning and the Law*. Edinburgh university press, 2009. P. 50–78.
14. Nussbaumer M. *Sprache und Recht*. Heidelberg: Groos, 1997. S. 288.
15. Opalek K., Wroblewski J. *Zagadnienia teorii prawa*. Warszawa: PWN, 1969. S. 264.

REFERENCES

1. Bart, R. (Year) (1994) Izbrannyye raboty: Semiotika: Poetika. [Selected works: Semiotics: Poetics] M. : Progress [in Russian].
2. Vasilenko, T. N. (Year) (2006) Perevodnoy i originalnyy tekstyi: derivatsionnyy aspekt [Translation and original texts: derivational aspect.] Barnaul: Izd-vo Alt. un-ta [in Russian].
3. Gak, V. G. (Year) (1998) Yazykovyye preobrazovaniya [Language Transformations] M. : Shkola «Yazyiki russkoy kulturyi» [in Russian].
4. Golev, N. D. (Year) (2001) K osnovaniyam derivatsionnoy interpretatsii vtorichnykh tekstov. Yazykovoe bytie cheloveka i etnosa: psiholingvisticheskiy i kognitivnyy aspekti [To the bases of derivational interpretation of secondary texts] Barnaul: Izd-vo AAEP [in Russian].

5. Kim, L. G. (Year) (2010). Variativno-interpretatsionnoe funktsionirovanie teksta: teoretiko-eksperimentalnoe issledovanie: avtoref. dis. ... dokt. filol. nauk. [Variative-interpretive functioning of the text: theoretical and experimental research] Kemerovo [in Russian].
6. Kirkinskaya, T. I. (Year) (2004). Variativnost russkikh reproduktivnykh tekstov (sistemno-funktsionalnyy i lingvopersonologicheskyy aspekt): dis. ... kand. fil. nauk [Variability of Russian reproduced texts (system-functional and linguo-personal aspects):] Barnaul [in Russian].
7. Kryminalnyi kodeks Ukrainy (Year) (2001) Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 r. № 2341-III. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. Redaktsiia vid 11.01.2019 r. pidstava 2227-VIII [Criminal Code of Ukraine] Kiev [in Ukrainian].
8. Melnik, N. V. (Year) (2011) Derivatsionnoe funktsionirovanie russkogo teksta: lingvotsentricheskyy i personotsentricheskyy aspekt: avtoref. dis. ... dokt. filol. nauk [Derivative functioning of the Russian text: linguocentric and personocentric aspects] Kemerovo [in Russian].
9. Rabinovich, P. M., Dudash, T. I. (Eds.) (2017) Zahalni pytannia pravovoi nauky. Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy [General questions of legal science] [in Ukrainian].
10. Rosiisko-ukrainskyi slovnyk pravnychoi movy. (Ed.). (1926) [Russian-Ukrainian Dictionary of Legal Language] Kyiv: Nauk. Dumka [in Ukrainian].
11. Bilodid, I. K. (Ed.). (1970). Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tt. [The Ukrainian language dictionary]. Kyiv: Nauk. Dumka [in Ukrainian].
12. Galligan, D. J. (Year) (2007) Law in Modern Society. Oxford : Oxford University Press.
13. Hutton, Ch. (Year of publication) (2009) Language, Meaning and the Law. Edinburgh university press.
14. Nussbaumer, M. (Year) (1997) Sprache und Recht. Heidelberg: Groos.
15. Opalek K., Wroblewski J. (Year) (1969) Zagadnienia teorii prawa. Warszawa: PWN

VARIABILITY OF LEGAL LANGUAGE REALIZATION

Tsarova Irina Valerievna

Candidate of Philological Sciences,

Doctoral Student of the Ukrainian language department

Zaporizhzhya National University

Zhukovsky Street, 66, Zaporizhzhya, Ukraine

The article examines the variability specifics of the legal language implementation. It is determined that in the sphere of legal relations there is a special language as a sign system, which serves as a means of manifestation of thoughts, professional communication of lawyers, a means of transferring professional (legal) information. Nomination of the same legal concept in different terms is a form of manifestation of legal information redundancy. A certain dualism of the terms use has been marked: the law language and the legal language. Delimitation has been made proceeding from the semantic meaning of the adjectives "law" and "legal" in the Ukrainian language. The legal text is described as a message containing legal information, objectified as an official written document, which is characterized by modality and pragmatics, and consists of certain unities that include different types of lexical, grammatical and logical connection. It has been substantiated that the paradigm of the text formed by the variant texts arises as a result of the reproduction and interpretation of the original one. The ability of legal secondary texts to serve as a means of expressing quantitative meaning and estimation has been emphasized. The result of variation is the change of the text content, so it is necessary to speak not only about the semantic, but also about the formal variation. It has been defined that the derivational principle occurs in the language as the main way of representing the new on the basis of the original units. The consistently used derivational approach to the analysis of the legal text as an integral part of the higher level of the language has allowed to deepen the notion of the text as a linguistic phenomenon, describe its new properties characteristic of the text as a dynamically expanded structure in addition to the studied static ones, explain the peculiarities of the process of the legal texts of various types formation, combine all possible text manifestations into a single linguistic model. It has been specified emphasized that the derivational process of creating a legal text has been researched within the framework of derivatology, which, alongside with studying derivation in a broad aspect as the formation of linguistic units from a word to a text, is today one of the branches of functional analysis of language.

Key words: *variability, derivational principle, text paradigm, law language, legal language, legal text.*